

Auteur

Bert Elkhuizen, INNAX; Harm Valk, Nieman Raadgevend Ingenieurs en REHVA vice-president

Fasegewijs ingevoerd voor de praktijk

Implementatie van de EPBD-IV in Nederland

Nu de deadline van de implementatie van de EPBD-IV nadert, worden ook in Nederland de contouren zichtbaar. Op 28 mei 2026 wordt een aanpassing van het Bbl van kracht, wordt een geactualiseerde versie van NTA 8800 aangestuurd en komt er een update van het Energielabel. Daarmee voldoet Nederland aan de implementatie-eisen. De aanpassingen hebben nu nog geen grote consequenties voor de markt. Die verwachten we pas in 2030, met de ZEB-eisen (Zero Emission Building) voor alle nieuwbouw en een geheel herzien Energielabel. Leden van TVVL spelen een rol bij de uitwerking voor de praktijk en op het gebied van kennisoverdracht. Belangrijk om te weten, de 'E' heeft in de EPBD-IV een andere betekenis gekregen. In voorgaande richtlijnen staat de E voor energie. In de EPBD-IV is dit verbreed naar emissie.

De nieuwe minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Elanor Boekholt-O'Sullivan, heeft op 17 maart in de brief de Tweede Kamer geïnformeerd over de stand van zaken bij de implementatie van de Energy Performance of Building Directive (EPBD-IV). Zij benadrukt daarbij het grote belang van de verdergaande verduurzaming van de gebouwde omgeving voor het blijvende betaalbaar houden van de energierekening, het vermijden van CO₂-uitstoot en voor het verkleinen van de geopolitieke afhankelijkheid. Maar ze wijst ook op de voordelen van goed geïsoleerde en geventileerde woningen en gebouwen voor de gezondheid van de gebruikers. Dit is helemaal in lijn met wat ook TVVL en REHVA voorstaan: naast de noodzaak van energiebesparende maatregelen moet er voldoende aandacht zijn voor een goed binnenklimaat, een voldoende IEQ (Indoor Environmental Quality) zoals we dat inmiddels noemen. Wat betekent de implementatie van de EPBD-IV voor de praktijk van de installatie-adviseur en de adviseur? Ook daar zien we een impact in fases: nu een beperkte aanpassing, maar vanaf 2029 zullen we de consequenties van de implementatie van de ZEB-eisen die in 2030 van kracht worden in de projecten gaan zien. Nederland behoort tot de groep landen die ook pas per 2030 hun Energielabelsysteem moeten herzien, omdat zij na 1 januari 2019 al een keer hebben gedaan. Door nu de implementatie van de ZEB-eisen te combineren met een nieuwe rekenmethodiek

en met een nieuwe indeling van de energielabelklassen ontstaat voor de markt nu één moment van aanpassing van de energieprestatiesysteem in de breedte. Het is goed daarbij te vermelden dat hierop een uitzondering van toepassing is. Nieuwe overheidsgebouwen moeten al vanaf 2028 aan ZEB voldoen. Hiervoor wordt een voorlopige grenswaarde gehanteerd gebaseerd op de bestaande indicatoren (EP-2) en rekenmethode (NTA 8800), samen te vatten als 'BENG -10%'. Deze uitzondering blijft in dit artikel verder buiten beschouwing.

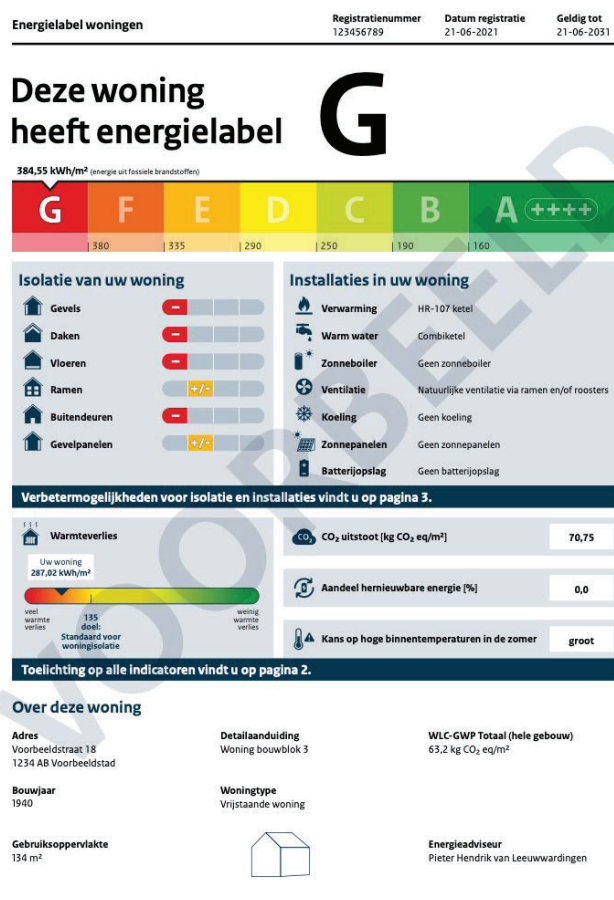

Foto 1. Het nieuwe energielabel dat per 29 mei ingaat, ziet er informatiever uit. Het bevat extra onderdelen en visuele ondersteuning die helpen om de informatie sneller te begrijpen en beter te gebruiken.

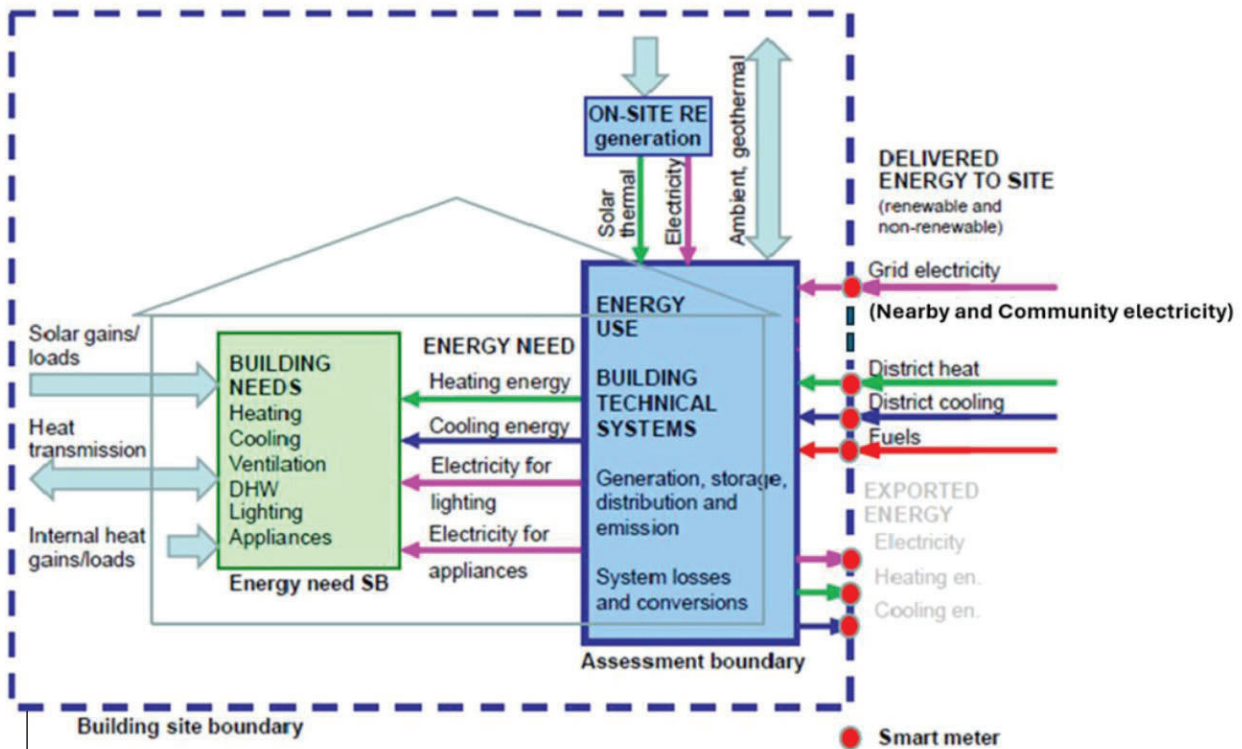
Aanpassingen in 2026

Voor de aanpassingen die in 2026 van kracht worden lichten we de volgende zaken eruit, die van belang kunnen zijn voor de installatiesector.

- Er geldt vanaf 1 januari 2026 een verplichting voor het installeren voor een GACS (Gebouw Automatiserings- en Controle Systeem) voor gebouwen met een geïnstalleerd vermogen voor verwarming of koeling van 290 kW. Vanaf mei 2026 vindt een toeslag plaats op de EP-2 indicator in een Energielabelberekening als een vereiste GACS ontbreekt. Daardoor krijgt het gebouw zonder GACS een minder goede Energielabelscore.
- Een thuisbatterij van > 5kWh die vast is aangesloten krijgt een kleine vaste aftrek in een Energielabelberekening. Daardoor krijgt de woning een iets betere Energielabelscore. De huidige rekenmethode NTA-8800 is niet geschikt voor een beter afgewogen waardering. In de nieuwe bepalingmethode die vanaf 2030 van kracht zal worden, zal het direct eigen gebruik van PV meer realistisch beoordeeld kunnen worden.
- Bronnetten voor warmtelevering en andere collectieve warmteoplossingen krijgen een meer realistische waardering, die beter aansluit bij de werkelijkheid.

Vooruitblik op 2030

Met ingang van 2030 wordt een meer ingrijpende herziening van het Stelsel Energieprestatie van gebouwen van kracht. De bepalingmethode wordt uitgewerkt mede aan de hand van de CEN-EPB-normen en de 'guidance'-documenten die de EU heeft uitgegeven als toelichting op de EPBD zelf. Daarvoor hebben onder andere REHVA en het EPB-Center belangrijke input geleverd. Dit is bijvoorbeeld goed te zien in de figuur die de energiestromen rondom een gebouw weergeeft, die als onderlegger wordt gebruikt.

Figuur 1. Systeemgrens volgens benadering 'assessment boundary'.
Bron: EU Guidance documents.

Aanpassingen in 2026

Hoewel de bepalingmethode nog moet worden uitgewerkt en veel beleidsmatige beslissingen nog moeten worden genomen, is al wel een inschatting te geven van de belangrijkste gevolgen.

- Voor alle nieuwbouw gaat de ZEB-eis de huidige BENG-eis vervangen: van 'bijna energieneutraal' naar 'emissievrij'. Een emissievrij gebouw heeft vier kenmerken:
 - Een zeer lage energiebehoefte
 - Geen fossiele uitstoot in de gebruiksfase (aardgasvrij)
 - Zo veel mogelijk lokale opwek van duurzame energie op of aan het gebouw
 - Een zeer laag energiegebruik

Deze kenmerken worden nog nader uitgewerkt in indicatoren, waarvoor grenswaarden in het Bbl komen te staan.

- Voor bestaande gebouwen komt er een 'ZEB-bestaande bouw' indicatie. Dit geeft duidelijkheid voor de markt waar een gebouw qua energielabelklasse in 2050 aan zal moeten voldoen.
- Een zeer lage energiebehoefte dient twee doelen: het verlagen van het energiegebruik maar ook het gereed maken van het gebouw voor laagtemperatuursystemen (LT-ready). Deze zal voor utiliteitsgebouwen tot uiting komen in richtwaarden onder de titel 'Isolatiestandaard'. Dit is een verbreding op de netto warmtevraag die nu al gebruikt wordt bij woningen.
- Voor de beoordeling van het energiegebruik wordt gekeken naar het 'totaal primair energiegebruik' in plaats van 'primair fossiel energiegebruik'. Dit lijkt een subtiel verschil, maar kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de mate waarop energieconcepten onderling scoren. Het simpelweg 'dicht rekenen' van een hoog berekend energiegebruik door extra PV-panelen toe te voegen, zal bijvoorbeeld veel minder effect kunnen gaan hebben. Maar juist eigen gebruik van zelf opgewekte zonne-energie zal beter tot zijn recht gaan komen.
- Er wordt een nieuw, realistisch en actueel buitenklimaatbestand ontwikkeld als basis onder de energieprestatieberekening rekening houdend met een gewijzigd buitenklimaat en opwarming van steden. Het is te verwachten dat daardoor in de energieprestatie berekening de warmtebehoefte per saldo zal verminderen en de koelbehoefte zal toenemen. Dat zal gevolgen gaan hebben voor het gebouwontwerp en de waardering van de verschillende installaties op de uiteindelijke energieprestatie.
- Gelijktijdig met de energieprestatie, moet voor nieuwe gebouwen ook de 'whole life carbon' worden berekend (voluit de 'WLC-GWP' wat staat voor 'whole life carbon-global warming potential'). Daarmee wordt de emissie uit bouwmaterialen meegenomen, naast de met de energieprestatie berekende uitstoot tijdens het gebruik van het gebouw. Hoe dit vormgegeven gaat worden, wordt nog nader uitgewerkt. Ook staat nog niet vast of dit de huidige

EMG-berekening geheel gaat vervangen. Die houdt immers naast CO₂ ook rekening met een groot aantal andere milieuaspecten ten gevolge van de winning en fabricage van bouwmaterialen.

- In het proces van het ontwikkelen van de bepalingmethode voor de energieprestatie worden meer realistische en praktisch representatieve uitgangspunten gehanteerd ten aanzien van energetische kwaliteit van constructies, installaties en het gedrag van gebouwgebruikers. Daarmee wordt geprobeerd om het verschil tussen berekend en gemeten energiegebruik (de zogenaamde 'performance-gap') zoveel mogelijk te verkleinen. Hoewel de methode nooit een voorspeller zal kunnen zijn voor het energiegebruik van een specifiek gebouw, moet het rekenresultaat beter aansluiten bij wat gemiddeld gemeten wordt. Daarbij zal meetdata die beoordeeld is met de WEii een belangrijke toetssteen kunnen vormen.
- Er komt een nieuwe klasse-indeling van het Energielabel. Omdat dit gecombineerd wordt met de nieuwe bepalingmethode en de nieuwe indicatoren, betekent dit dat er geen een-op-een verschuiving vanuit het oude stelsel zal plaatsvinden. Zodra de bepalingmethode gereed is en in software is verwerkt kan over de nieuwe klasse indeling meer duidelijkheid over worden gegeven. Naar verwachting is dit in de loop van 2028.
- In de EPBD-IV staat een verplichting voor het periodiek uitfaseren van de energetisch slechtere gebouwen. Bij woningen wordt dit gekoppeld aan energielabels. Bij utiliteitsgebouwen gaat de overheid een duaal stelsel hanteren. Bij aanwezigheid van een energielabel zal dit op het label plaatsvinden. Bij afwezigheid van een label kan het op basis van een gemeten energiegebruik per m² vloeroppervlak.

Al met al brengt de introductie van de EPBD-IV de nodige veranderingen met zich mee, zowel dit jaar als zeker de komende jaren. Het is goed om bij planvorming van projecten nu al rekening te houden met de gevolgen van het geheel vernieuwde stelsel energieprestatie dat in 2030 van kracht zal worden. Want dat lijkt nu misschien nog ver weg, maar is gezien de doorlooptijd van plannen al snel de realiteit.

De auteurs danken Michiel van Bruggen van De Energiemanager voor zijn feedback op een eerdere versie van dit artikel.